

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 27 hallituksen esityksestä laiksi sotilasvammalain muuttamisesta

Eduskunta on 28 päivänä syyskuuta 1993 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 169 laiksi sotilasvammalain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausuntonsa. Perustuslakivaliokunnan lausunto n:o 22 on mietinnön liitteenä.

Valiokunta on tässä yhteydessä otaanut käsiteltäväksi myös eduskunnan 16 päivänä huhtikuuta 1993 valiokuntaan lähettämät ed. Kohiojen ym. toivomusaloitteen n:o 170 ja ed. Mäkelän ym. toivomusaloitteen n:o 193.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina nuorempi hallitussihteeri Riitta Kuusisto sosiaali- ja terveysministeriöstä, osastopäällikkö Jouko Himanen tapaturmavirastosta, osastopäällikkö Jouko Waal kansaneläkelaitoksesta, erityisasiantuntija Sirkka-Liisa Karhunen Suomen Kuntaliitosta, pääsihteeri Juhani Saari Sotainvalidien Veljesliitosta, toiminnanjohtaja Esko Kosunen Suomen Sotaveteraaniliitosta, toiminnanjohtaja Reino Toivio Rintamiesveteraanien Liitosta ja toiminnanjohtaja Laine-Maire Kyöstilä Rintamanaisten Liitosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan sotilasvammalakeja muutettavaksi siten, että elinkoron ja päivärahan omaiskorotus lapsen sairauden perusteella sekä sairausapulisä samoin kuin täydennyskorko voitaisiin myöntää toistaiseksi voimassa olevina. Myös omaisille maksettavat eräät korvaukset voitaisiin myöntää toistaiseksi. Korotettu omaiskorotus 80 prosentin työkyvyttömyyden perusteella maksettaisiin riippumatta saajan laitoshoidosta. Omaiskorotuksen määrä ei näin ollen alenisi laitoshoidon ajaksi, Avuttomuus- ja haittalisän sekä sairausapulisän maksujärjestelmää yksinkertaistettaisiin. Kuntoutukseen oikeutettu korvauksensaaja voisi halutessaan jakaa kuntoutusjaksonsa aviopuolionsa kanssa.

Vakuutusosoikeudesta tehtäisiin ylin muutoksenhakuelin sotilasvammalain mukaisissa asioissa ja korvauksen saajien oloja tuntevien maallik-

kojäsenten määrää lisättäisiin ja heidän osallistumistaan tehostettaisiin sotilasvamma-asioissa. Tapaturmaviraston ja vakuutusosoikeuden mahdollisuutta poistaa päätös ja ottaa asia uudelleen käsiteltäväksi laajennettaisiin kaikkiin sotilasvammalain mukaisiin korvausasioihin. Tapaturmavirasto voisi menetellä näin, kun kysymys on edätyen edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä.

Esitys liittyy valtion vuoden 1994 talousarvioesitykseen. Laki on tarkoitettu tulemaan vuoden 1994 alusta.

Toivomusaloitteessa n:o 170 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin sotilasvammalain muuttamiseksi siten, että sotainvalidit voisivat nykyistä joustavammin itse päättää saamansa kuntoutuksen jaksottamisesta tai sen jakamisesta aviopuolison kanssa.

Toivomusaloitteessa n:o 193 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ottaisi talousarvioesitykseen riittävät määrärahat sotainvalidien puolisoitten kuntoutukseen sekä loma- ja virkistysjaksojen järjestämiseen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esityksen tavoitteita hyvinä. Kuntoutusjakson jakamiseen puolison kanssa ei tule asettaa tarpeettomia rajoituksia, vaan myös lievävammaisten sotainvalidien on voitava lyhytaikaisessakin kuntoutuksessa halutessaan jakaa kuntoutusaika. Kuntoutusjakson tulee kuitenkin olla riittävän pitkä ollakseen hyödyksi kuntoutettavalle.

Laitoshoidon keventämiseksi käytetty kotihoito edellyttää useissa tapauksissa asunnon kunnostamista ja varustamista hoidon tekemiseksi mahdolliseksi. Valiokunnan käsityksen mukaan on tarkoituksenmukaista alentaa asunnon muutostöiden korvattavuuden edellytyksenä olevaa sotavamman haitta-asteen prosenttirajaa. Näin voitaisiin paitsi vähentää laitoshoidon tarvetta myös tukea peruskorjaustoimintaa.

Hallituksen esityksen 29 §:ssä ehdotetaan tapaturmaviraston päätökseen haettavaksi muutosta viimeistään ennen kello 12.00 30. päivänä

sen päivän jälkeen, jona valittaja sai päätöksestä tiedon. Kun säädettyjen määräaikojen laskemisesta annetusta laista on poistettu kellonaikoja koskevat määräykset, ehdotetaan sotilasvammalain säännös yhtenäistettäväksi tämän menettelyn kanssa.

Edellä esitettyyn viitaten ja hallituksen esityksen perustelujen johdosta sosiaali- ja terveysvaliokunta, joka pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena, ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muutoin hallituksen esityksen mukaisena, mutta 29 § hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Helsingissä 22 päivänä lokakuuta 1993

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinnari, varapuheenjohtaja Taina (osittain) ja jäsenet Ala-Harja, U. Anttila, Hiltunen, Hurskainen, Kaup-

29 §

Tapaturmaviraston päätökseen haetaan muutosta vakuutusosoikeudelta kirjallisella valituksella viimeistään (*poist.*) kolmantenakymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona valittaja sai päätöksestä tiedon. Tapaturmaviraston 32 ja 33 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa antamaan päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta.

(2—4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Edelleen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että toivomusaloitteet n:ot 170 ja 193 hylättäisiin.

pinen, Muttilainen, Nordman, Perho-Santala, Puhakka, Puisto ja Stenius-Kaukonen sekä varajäsenet Koistinen, Saari ja Takala.

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä

19 päivänä lokakuuta 1993

Lausunto n:o 22

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 28 päivänä syyskuuta 1993 hallituksen esityksen n:o 169 laiksi sotilasvammalain muuttamisesta sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina nuorempi hallitussihteeri Riitta Kuusisto sosiaali- ja terveysministeriöstä, professori Mikael Hidén, oikeustieteen lisensiaatti Heikki Karapuu ja professori Ilkka Saravita.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sotilasvammalakiä eräissä suhteissa. Esitys liittyy valtion vuoden 1994 talousarvioesitykseen. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Esityksen sääätämisyjärjestysperustelujen mukaan lain korvaussäännöksiin ehdotetut muutokset eivät heikennä toimeentulon lakisääteistä perusturvaa. Muutokset yksinkertaistavat korvausjärjestelmää ja siten pikemminkin parantavat korvauksensaajien asemaa.

Esityksessä ehdotettu lain 1116/85 voimaantulosäännöksen 2 momentin kumoaminen pienentäisi jonkin verran rahassa maksettavaa korvausta, mutta ei esityksen mukaan heikentäisi korvauksensaajien olosuhteita. Kumottavan säännöksen nojalla elinkorkoa on maksettu 100 prosentin työkyvyttömyysasteen mukaisena laitoshoidon ajalta niille, joiden laitoshoidon alkaneen ennen vuoden 1986 alkua. Lainmuutoksen jälkeen he saisivat korvattavasta vammastaan tai sairaudestaan vahvistetun työkyvyttömyysasteen mukaisen elinkoron. Laitoshoidossa

olevalla korvauksensaajalla on ilmainen ylläpito ja terveydenhuolto.

Esityksen mukaan lakiehdotus voidaankin käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Valiokunnan kannanotot

Valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaan voidaan lakiehdotus panna lepäämään, jos kysymyksessä on ehdotus sellaiseksi laiksi, joka heikentää toimeentulon lakisääteistä perusturvaa, eikä ehdotus koske verosta säätämistä tai valtiosopimukseen sisältyvien määräysten vähimmäisluetteloa.

Toimeentulon lakisääteisellä perusturvalla tarkoitettiin kyseistä valtiopäiväjärjestyksen kohtaa säädettäessä vain luonnolliselle henkilölle maksettavia rahamääräisiä toistuvaissuorituksia ja vain sitä osaa sosiaaliturvasta, jolla pyritään takaamaan yksilön toimeentulolle välttämätön elintaso. Lain säätämisyvaiheessa oli esillä hallituksen esitykseen sisältynyt perusturvaetuksien luettelo, jota perustuslakivaliokunta piti mahdollisimman kattavaksi tarkoitettuna vähimmäisluettelona.

Tässä luettelossa mainittiin sotilasvammalaisia tarkoitettavat korvaukset. Siksi lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 2 momenttia, jolla kumottaisiin aiemmin mainitun vuoden 1985 lain voimaantulosäännöksen 2 momentti, on arvioitava toimeentulon lakisääteisen perusturvan kannalta.

Kyseinen lainsäädäntötoimi johtaa siihen, että nykyisin laitoshoidon ajalta 100 prosentin elinkorkoon todellisesta työkyvyttömyysasteesta riippumatta oikeutettujen elinkorko tullaan määräämään työkyvyttömyysasteen mukaan. Muutos pienentää 47:n laitoshoidossa olevan invalidin elinkoron suuruutta.

Elinkoron täysi määrä on 3 256,17 markkaa kuukaudessa. Puolisoaan elättävälle korvauk-

sensajalle elinkorko maksetaan 30 prosentilla korotettuna. Esimerkiksi 30 prosentin työkyvyttömyysasteen mukainen elinkorko avioliitossa olevalle invalidille olisi kuukaudessa lähes 3 000 markkaa, 60 prosentin työkyvyttömyysasteen mukainen elinkorko lähes 1 700 markkaa ja 80 prosentin työkyvyttömyysasteen mukainen elinkorko noin 65 markkaa pienempi kuin täysi elinkorko.

Näistä esimerkkitapauksista kahdessa ensiksi mainitussa ei voi olla kysymys sellaisesta etuuden suuruuden vähäisestä tarkistamisesta, jota perustuslakivaliokunta on lisäedellytyksin pitänyt mahdollisena suojan institutionaalista luonteesta huolimatta. Käsillä olevassa yhteydessä tätä oleellisempaa kuitenkin on, että ehdotuksen vaikutuspiiriin kuuluvien henkilöiden toimeentulon perusturva on suojattu muilla tavoin: heille kuuluu laitoshoidossa täydellinen ylöspito ja terveydenhuolto ja he saavat työeläkkeen ja kansaneläkkeen niitä koskevien säädösten mukaan. Kysymyksessä olevan etuuden tällaiseen erityisluonteeseen nähden valiokunta katsoo, että lakiehdotusta ei voida jättää lepäämään.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Niinistö, varapuheenjohtaja Alho, jäsenet Jansson, Jäätteen-

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota 29 §:n 2 momentin mukaiseen vakuutusosoikeuden päätökseen kohdistuvaan valituskieltoon. Valituskielto on asioiden erityispiirteet huomioon ottaen tavallaan ymmärrettävä. Valituskielto johtaa kuitenkin 25 §:n 1 momentin mukaisissa tilanteissa siihen, että vakuutusosoikeuden poistaessa aieman lainvoimaisen päätöksen ja antaessa sen tilalle uuden päätöksen säännönmukaista valitusmahdollisuutta ei ole käytettävissä. Valiokunnan mielestä tämä voi johtaa oikeusturvaongelmiin etenkin silloin, jos uusi ratkaisu on yksilölle epäedullinen. Tämän näkökohdan merkitystä vähentää, että asia voidaan saattaa aina uudelleen vireille uuden selvityksen perusteella.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä ja että sitä ei mainitun pykälän 7 momentin säännökset huomioon ottaen voida jättää lepäämään.

mäki, Kaarilahti, Koskinen, J. Leppänen, Moilanen, Nikula, Näsi, Vistbacka, Vähänäkki ja Väistö sekä varajäsenet Helle ja Saastamoinen.